

vonták be a tárgyalásokba, s róla nélküle döntöttek, erkölcsi értelemben fölmenti a magyarságot a békediktátum hosszú távú elfogadása alól. s feljogosítja az igazságtalan döntés elleni küzdelemre.

A könyv írója, Raffay Ernő megállapítja: – Sajátos pszichózis alakult ki. A románok, szerbek, szlovákok 75 esztendeje tudják magukban, hogy a magyar lakta területeket igazságtalanul kapták meg. Ebből nem azt a következtetést vonták le, hogy ezeket a területeket vissza kellene adni jogos tulajdonosának, Magyarországnak, hanem azt, hogy a Megszállt Területek magyarsága szükségszerűen és magától értetődően irredenta, *de irredentának tartják az anyaország magyarjait is.*

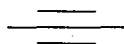
A szerző megállapítja: – 75 év alatt a megszállók bebizonyították, hogy nem tudják és nem is akarják a legalapvetőbb emberi és kisebbségi jogokat megadni a magyarságnak. Sem azokat, amiket ők ígértek meg, sem azokat, amikre a nagyhatalmak kötelezték őket.

A mű szerzője tényyszerűen rámutat: – A magyar kormány és Apponyi Albert akkor is nyilatkozott, hogy csakis a későbbi revízió reményének alapján került sor 1920. június 4-én Trianonban a békeszerződés aláírására. A szerződés aláírását a Magyarországot akkor körülvevő kényszerítő körülmények idézték elő. Ugyanis 1918. november 3-án, a fegyverszünet aláírásakor Magyarország területén egyetlen idegen katona sem volt. Viszont a békeszerződés elfogadásakor az ország területének kétharmad része idegen államok részévé vált, mert a hódítók nemcsak megszállták, hanem be is kebeleztek azokat a földeket, ahová a lábukat rátették.

Megtudható a könyvből: – Magyarország már az I. világháború előtt és alatt hangsúlyozta, hogy Magyarország, ha belép is a háborúba, azt nem területgyarapodás igényével teszi, egyetlen km²-t sem szándékozik annektdálni a szomszédos országok területéből. Ezzel szemben a szomszédos államok kivétel nélkül új területek megszerzésének igényével léptek be a háborúba, diplomáciai és propagandakampányaik is ezt a célt szolgálták. Ezért tettek katonai lépéseket a fegyverszüneti egyezmények aláírása után is Magyarországgal szemben. A szomszédok szeme előtt Nagy-Csehország, Nagy-Szerbia és Nagy-Románia lebegett.

Ez a Püski-kiadvány az agyonhallgatás éveit után azoknak árul el sokat, akiket Trianon titkai őszintén érdekelnek, de úgy véljük, hogy történelemtanításunk sem nélkülözheti a teljes igazságot.

Püski Kiadó, Budapest, 1995.



DOBCSÁNYI FERENC

Juhász Gyula Tanárképző Főiskola

Szeged

A Magyar Nemzeti Múzeum módszertani kiadványairól

Közel két évtizedes gyakorlat érlelte ki azt a foglalkozási formát és ismeretközvetítő módszert, amelyből megszületett a *Történeti Játsszóház* munkacsoportjának *első módszertani füzet*e. A múzeum adta lehetőségekhez igazodó csoport tevékenységére egyébként az a komplexitás jellemző, amely biztosítja a résztvevők élményszerű ismeretszerzését, permanens aktivitását, épít alkotó fantáziájukra is, nem mellőzve persze a játékoság örömét sem. Erről a komplex és gyakorlatban már kipróbált múzeumpedagógiáról bátran állíthatjuk: mindenképpen nagy nyeresége a hazai történelemtanításnak. Annál is inkább, mert a tervbe vett kötetek úgyszólván átfogják a magyar történelem minden jelentős korszakát.

A sorozat szerkesztője, *Lovas Márta*, aki egyben a munkacsoport vezetője is, a következő kötetek megjelenését ígéri, eltekintve esetleg azok kronológiai sorrendjétől:

Honfoglalás I.

Honfoglalás II. (Nyári táborunk tapasztalati és módszertani ajánlása)

Államalapítás – Szent István törvényt napja

Középkori vásár (a XIV. század eleje)

Várak – lovagok (Nagy Lajos király kora)

Multság Mátyás udvarában

A török kori Magyarország

Inasok, legények, mesterek (XVII. századi céhes élet)

Hej, Rákóczi...!

Kossuth Lajos azt üzenté...

A századforduló és a szecesszió világa

Valamennyi korról jól átgondolt, szakmailag igényes, szerves egésszé szerkesztett *forgatókönyv* készült, mely részletesen tartalmazza a *bevezető játékokat*, az egyes *foglalkozások* egymással összehangolt *tartalmi vázlatát*, *szemléltető képeinek jegyzékét*, a *tárgykészítés leírását*, a beszédes és pontosan útbaigazító *fázis-rajzokkal*, valamint a korfelidéző, szintetizáló *közös játék* részletes menetét *az egyes csoportok mozgásának térrajzával*.

Ezt az építkezést érhetjük tetten a most megjelent *Honfoglalás I.* című füzetben is. Mivel ez a sorozat első kötete, természetes, hogy a *bevezető* rövid ismertetést ad először is a történeti játékszóház módszertani előzményeiről, alakulásáról. Majd ezt követi a kort hangulatában megidéző *bevezető játék*, amely mintegy ráhangolja a tanulókat a *tárgykészítő foglalkozásokra*. Ezek a *honfoglalás kora* vonatkozásában a következők:

Téma	Tárgykészítés
– A honfoglaló magyarok társadalma, viselete, fegyverzete	tarsoly (férfisüveg, férfiöv)
– A katonáskodó férfiak felszerelése; harcok (honfoglalás előtt és a kalandozások), harcmódor	ostor (szabadban: íj, nyílvesző)
– A honfoglaló magyarok társadalma; foglalkozások, mesterségek	hálócsomózás
– A rovásírás	rovásírás
– A honfoglalók társadalma; hogyan nevelődött a fiúgyermek harcos férfivá?	öv
– A nagycsalád élete; a férfi – női munkamegosztás; a nők viselete	hajfonatkorong (női süveg, női öv)
– A társadalom rétegződése; a vezető réteg; férfi – nő viselete, élete	süveg
– A honfoglalók hiedelemvilága	életfa
– A táltos helye, szerepe, feladatai a közösségben	sámánszövés

A csoportok szabadon választott tárgykészítő foglalkozásai végül is sok játékos elemmel párosult úgynevezett *közös szintetizáló játékba* torkollik. A 55 lapnyi füzet a honfoglalás témakörének autentikus és gazdag *irodalomajánlásával* zárul.

E rövid könyvajánló ismertetésemet a kötet borítójának utolsó lapján található sorok szó szerinti idézésével zárnám, mivel messzemenően egyetértek annak hármask ajánlásával: „Ajánlom ezt a füzet sorozatot

- a pedagógus, a könyvtáros és a közművelődésben dolgozó kollégáknak, akik újszerű módon szeretnék megismertetni az ifjúságot régi korok életével, kultúrájával, gondolkodásmódjával;
- a gondos szülőknek, akik számára fontos, hogy gyermekük megszeresse hazája történetét;
- az érdeklődő ifjúságnak, hogy maga bűvárkodjon, s megértve és átélve ősei küzdelmeit, építse saját tudását, látókörét, jellemét.”

Most már valóban nem maradt más hátra, mint hogy közöljem: a kötetet a *Magyar Nemzeti Múzeum Közönségkapcsolatok Főosztályán* rendelhetjük meg. Cím: *1373 Budapest, Pf.: 364.*

DR. DOMONKOS JÁNOS
Fővárosi Iskolászanatórium
Budapest

Dr. P. Boros Domokos Fortunát: Csíksomlyó

A Pallas – Akadémia kiadók gondozásában megjelent, értékes fotókkal is illusztrált, hézagpótló kötet méltán került az Erdély története iránt érdeklődők alapkönyvei közé.

Csíksomlyó búcsújáráhely Erdélyben. A Kis-Somlyón lévő templom, amely a katolikus székelység ősi szent helye: a nyugati kereszténység egyik legkeletibb őrhelye.

A ferencesek már 1400-ban klostrotot működtettek Csíksomlyón. Gyakran fenyegették elpusztítással a rendházat az ismétlődő tatár, török támadások, vallásháborúk. A ferencesek sokszor menekülni kényszerültek. Mindig visszatértek! Újjáépítették a felégett épületeket. Folytatták kitarató, szívós munkájukat, melynek eredményeként Csíksomlyó a századok során a székelység vallási és kulturális központjává vált.

Ezt a fejlődést mutatja be a könyv: a búcsújáráó kegytemplomot, a klostrotot és mellettük az iskolát, a nyomda kialakulását s működésük történetét. A kötet a szerző kolozsvári kiadásának (1943) átdolgozott változata.

A monográfikus mű alkotója: DR. P. BOROS FORTUNÁT O.F.M. történész, rendtartományfőnök, lapszerkesztő és nyomdaigazgató 1895-ben született Zetelakán. 1918-ban szentelték pappá Gyulafehérvárott, majd 1922-ben doktorált a szegedi egyetemen. Egymás után láttak napvilágot elsősorban Erdély egyháztörténetére vonatkozó írásművei. A baloldali diktatúra sajtója élesen támadta könyvei miatt. 1951-ben kényszerszolgálatra hurcolták a Duna-csatornához. A szenvedéseket megadással viselte. 1952-ben halt meg Capul Mídián. Könyvének is tulajdonítható, hogy Csíksomlyó napjainkban az általános érdeklődés középpontjában áll. Nem csupán a Székelyföld minden zugában, a Csíki havasok és a Hargita tájain, Erdélyben tündöklük Csíksomlyó fénye, hanem mindinkább Európa-szerte is.

A templom díszé, értéke, kincse és a székelyföldi katolikus élet élő jelképe a főoltáron őrzött segítő Szűz Mária madonna-szobor. A hitélet felvirágzását a szobor körül terjengő áhítat is élesztette. Az Istenanyában való bizalom teremtette a lelkekben a harcra serkentő hitet. A hit tala-